

השופר בסליחות (ב)

נתיבי-עם, תקצ"ו

בדברינו הקודמים העלינו את הדעה שתחילת אמוץ השופר בסליחות היה בצרפת ובאשכנז. ומהם נתפשט המנהג על פני כל הארץ. מן הראוי לציין כי הכוונה היא לעדויות הלקוחות מסיפורים מודפסים או כתובים ביד, ואילו מתקופת טרום הדפוס, כיצד נהגו. סוגיה זו, אנו מבקשים לדון בה בשורות הבאות.

השופר ממלא מקום חשוב במהלך מתן תורה ובהכנות לקראתו. לכן התקינו חכמינו ז"ל שיהיו תוקעים בראש חודש אלול ועושים זאת גם במשך כל החודש. וזוכרים את התפקיד החשוב של השופר שהציל את ישראל מן החטא. הכתוב בתניא דרבי אליעזר (פרק מ"ו) מדגיש כי התקיעה נעשתה באותו שופר, "עלה א-להים בתרועה" (תהלים מ"ז, 6). ללמדנו כי שופר המדבר (מדבר סיני) עזר למנוע את העבודה זרה שרבעה לפתחו של עם ה'. המנהג איפוא הוא להמשיך את חלותו של השופר ככלי מגן נגד החטא וכמעורר על התשובה. לכן הסכימו לא להפסיק תקיעת השופר אחר ראש החודש אלא המשיכוהו לכל אורך החודש. ממילא לקראת ראש השנה בשבוע שקודם לו שוב יתקעו מאותו טעם.

במעמד הר סיני אמר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום: "עלה אלי ההרה" (שמות כד, 12) לקבל את הלוחות "והעבירו שופר בכל המחנה" לפרסם את הדבר, כלומר משה עולה אל ההר ושלא יטעו עוד אחר עבודה זרה, ח"ו. והקדוש ברוך הוא נתעלה באותו שופר. ונהגו להרבות בסליחות ובחנוני מבלילה מראש חודש אלול ועד ערב יום הכפרים. ויש תולים מנהגם במזכרת לעלית משה והרי הוא לא תקע אלא בראשון לראש חודש אלול. וכן בתנא דבי אליהו זוטא (פרק ז') לא זכור כי היו תוקעים בחודש אלול. אך אנו נוכחים לדעת, שרבים תוקעי בשופר בתום תפילת שחרית כאמור ובעוד אחרים מחזיקים במנהגם להשמיע קול שופר מדי שלוש עשרה מידות ותבוא על כולם הברכה. כי גדול השופר להחזיר בתשובה וכמו שדורשים הדרשנים: "דוד המלך ע"ה אמר - 'עורה כבודי, עורה הנבל וכינור, אעירה שחר' - אני מעיר השחר ואין השחר מעירני."

בימינו נהגנו לקרוא בקול, עם שחר: **ישראל, עם קדושים, קומו לעבודת הבורא !!! לעבוד את הבורא בשמחה כמצוות הפרשה.**

לנו